

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1TdoVS/8/2024
Identifikačné číslo spisu:	9518100247
Dátum vydania rozhodnutia:	19.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. František Mozner
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:9518100247.21

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z jeho predsedu JUDr. Františka Moznera a sudcov JUDr. Petra Paludu, JUDr. Martina Bargela, JUDr. Dany Wänkeovej a JUDr. Patrika Pribeľského, PhD. v trestnej veci obžalovaného V. C. a spol., pre obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1, ods. 2 písm. d), e), ods. 3 písm. b) Trestného zákona a iné na neverejnom zasadnutí konanom 19. novembra 2024 v Bratislave o sťažnostiach obžalovaných V. C. a V. C. proti uzneseniam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. októbra 2024, sp. zn. 5 Ndt 17/2024, 5 Ndt 18/2024, 5 Ndt 19/2024 a 5 Ndt 20/2024, takto

rozhodol:

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietla sťažnosti obžalovaných V. C. a V. C..

Odôvodnenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) štyrmi uzneseniami z 23. októbra 2024, sp. zn. 5 Ndt 17/2024, 5 Ndt 18/2024, 5 Ndt 19/2024 a 5 Ndt 20/2024, (ďalej len „napadnuté uznesenia“) rozhodol podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku, že sudcovia najvyššieho súdu JUDr. Peter Štíft a JUDr. Emil Klemanič nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania vo veciach obžalovaného V. C. a spol., vedených na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Ndt 17/2024, 5 Ndt 18/2024, 5 Ndt 19/2024 a 5 Ndt 20/2024.

Podstata obžalovanými podaných námietok zaujatosti spočíva:

- u sudcu JUDr. Petra Štífta v pomere k ich obhajcovi Mgr. Marekovi Parovi tým, že sa v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Tost 28/2023 spolupodieľal na zabránení namietania zaujatosti sudcu JUDr. Juraja Klimenta, resp. zdieľaním negatívneho názoru na menovaného obhajcu, čo vyplýva aj z jeho opakovanej pasivity, keď sudca JUDr. Juraj Kliment útočil na menovaného obhajcu,
- u sudcu JUDr. Emila Klemaniča v pomere k veci, založenom účasťou tohto sudcu na schválení dohody o vine a treste s obvineným B. C. rozsudkom Špecializovaného trestného súdu zo 16. augusta 2018, sp. zn. PK-1T/17/2018, ktorého skutkové zistenia porušujú prezumpciu neviný obžalovaných,

nehľadiac na to, že úvodná časť skutku 1/ obsahuje formuláciu: „... spoločne s inými osobami, ktoré sú stíhané v iných trestných konaniach, kde bude samostatne rozhodované o ich vine.“ Obžalovaní zároveň v súvislosti so schválením tejto dohody považujú za dôležité, že: (i) im nebolo umožnené sa k nej vyjadriť (ii) nebolo vykonané žiadne dokazovanie overujúce verziu obžaloby a (iii) obvinenému B. C.Č. boli výmenou za svedectvo proti ich osobám priznané významné výhody.

Obžalovaní v sťažnostiach proti napadnutým uzneseniam uviedli, že pokiaľ ide o:

- sudcu JUDr. Petra Štífta, o účelovom zameraní podania námietky zaujatosti zo strany senátu 5T najvyššieho súdu, ktorého členom je i namietaný sudca, vypovedal samotný sudca JUDr. Juraj Kliment počas disciplinárneho konania vedeného na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 32D/16/2023. V tomto konaní sudca JUDr. Peter Paluda vypovedal o servilnosti a strachu sudcu JUDr. Petra Štífta voči sudcovi JUDr. Jurajovi Klimentovi, ústiacich do nesamostatného konania ovplyvňovaného predstavami sudcu JUDr. Juraja Klimenta. Uvedené dokumentuje podľa sťažovateľov nielen nezákonné vzatie obhajcu Mgr. Mareka Paru do väzby v inej trestnej veci, ale aj servilné akceptovanie všetkých praktík, ktoré sudca JUDr. Juraj Kliment v prítomnosti namietaného sudcu aplikoval voči Mgr. Marekovi Parovi, a to vrátane nezdravenia sa, vyhrážania sa zdvihnutým prstom pri nezákonnom vzatí do väzby, až po osočovanie pred klientami, za čo bol právoplatne vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v tejto veci. Sudca JUDr. Peter Štíft, ktorý udržiava nadštandardný vzťah so sudcom JUDr. Jurajom Klimentom pritom v minulosti toto konanie zľahčoval, nedištancoval sa od neho a hlasoval proti jeho vylúčeniu,
- sudcu JUDr. Emila Klemaniča, napadnuté rozhodnutie nerešpektuje závery bodu 46. rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 5. septembra 2018, č. C-377/18, podľa ktorého „... je na účely preskúmania dodržania prezumpcie nevinoty potrebné vždy analyzovať súdne rozhodnutie a jeho odôvodnenie ako celok a s prihliadnutím na osobitné okolnosti, za ktorých bolo prijaté. Ako na pojednávaní uviedla Komisia, akýkoľvek výslovný odkaz v určitých častiach súdneho rozhodnutia na neexistenciu viny spoluobvinených by bol zbavený svojho zmyslu, ak by sa ostatné časti tohto rozhodnutia mohli chápať ako predčasné potvrdenie ich viny.“ Pre zachovanie prezumpcie nevinoty sa teda vyžaduje, aby na každom mieste, v ktorom sa spomína určitá ešte neodsúdená osoba, bolo výslovne uvedené, že sa na ňu musí hľadiť ako na nevinného a že jej vina nebola preukázaná zákonným spôsobom. Senát Špecializovaného trestného súdu, ktorého členom bol sudca JUDr. Emil Klemanič, túto povinnosť nedodrжал najmä pokiaľ ide o znenie skutku 2/ rozsudku zo 16. augusta 2018, sp. zn. PK-1T/17/2018. Zároveň ani formulácia: „o ich vine bude rozhodované v iných konaniach“ v sebe neobsahuje Európskym súdnym dvorom požadovanú jednoznačnosť v podobe: „ich vina nebola zákonným spôsobom preukázaná.“ Okrem toho podľa obžalovaných neobstojí ani názor o nevyhnutnosti uvedenia ich osôb pri skutkoch 1/ a 2/ označeného rozsudku, čím sa najvyšší súd v napadnutom uznesení vôbec nezaoberal. V tejto súvislosti namietli, že na naplnenie znakov skutkovej podstaty zločinu podľa § 296 Trestného zákona nie je nevyhnutné menovať všetkých členov predpokladaného nebezpečného zoskupenia, ale iba tri osoby - z pohľadu dohody o vine a treste spravidla pôsobiace najbližšie (v postavení nadriadených a podriadených) k spolupracujúcemu obvinenému.

Z týchto dôvodov obžalovaní navrhli, aby najvyšší súd podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zrušil napadnuté uznesenia a sám podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku rozhodol o vylúčení sudcov JUDr. Petra Štífta (pre pomer k obhajcovi) a JUDr. Emila Klemaniča (pre pomer k veci) z vykonávania úkonov trestného konania vo veciach vedených na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Ndt 17/2024, 5 Ndt 18/2024, 5 Ndt 19/2024 a 5 Ndt 20/2024.

Iný senát najvyššieho súdu [§ 32 ods. 5 písm. d) Trestného poriadku, § 18 ods. 1 veta druhá zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“)], ktorému boli predložené tieto sťažnosti, (pôvodne) vedené pod sp. zn. 1 TdoVS 8/2021, 1 TdoVS 9/2021, 1 TdoVS 10/2021 a 1 TdoVS 11/2021, ich na neverejnom zasadnutí konanom 19. novembra 2024 podľa § 21 ods. 3 Trestného poriadku per analogiam spojil do spoločného konania vedeného pod sp. zn. 1TdoVS 8/2018, nakoľko spolu súvisia vecne, osobami sťažovateľov i predmetom konania.

Po zistení, že sťažnosti obžalovaných spĺňajú všetky formálne podmienky, najvyšší súd preskúmal v súlade s § 192 ods. 1 Trestného poriadku správnosť výrokov napadnutých uznesení ako i konanie im predchádzajúce a dospel k záveru, že tieto sťažnosti nie sú dôvodné.

Obžalovaní odvodzujú zaujatosť sudcu JUDr. Petra Štífta z jeho pomeru k obhajcovi Mgr. Marekovi Parovi primárne cez vzťah namietaného sudcu k sudcovi JUDr. Jurajovi Klimentovi, ktorí bol v tejto trestnej veci vylúčený pre negatívny pomer k tomuto obhajcovi uznesením najvyššieho súdu z 21. augusta 2024, sp. zn. 2 TdoVS 2/2024.

Vo všeobecnosti je celkom bežné, že pôsobením na rovnakom súde a plynutím času vznikajú medzi sudcami vzťahy rôznej povahy a intenzity. Od sudcu sa pritom - aj so zreteľom na jeho profesionalitu a základné povinnosti - očakáva, že svoje vzťahy ku kolegom neprenáša do svojho konania a rozhodovania v konkrétnych veciach. Takéto vzťahy na pracovisku, bez prístúpenia ďalších okolností, teda nie sú spôsobilé viesť k rozumným pochybnostiam o nestrannosti sudcu, nakoľko opačný prístup by viedol k ochromeniu poskytovania súdnej ochrany a mohol by vyústiť až do odopretia spravodlivosti. Výnimku z naznačeného prístupu môže predstavovať situácia, ak namietaná okolnosť má pôvod v samotnom konaní dotknutého sudcu a zároveň súvisí s jeho blízkym kolegom; napr. vtedy, ak sudca je v príbuzenskom, úzkom priateľskom alebo nepriateľskom vzťahu ku kolegovi (nielen sudcovi), ktorý má osobný záujem na výsledku konania alebo ktorý je v pomere k osobám vystupujúcim v tomto konaní uvedeným v § 31 ods. 1 Trestného poriadku. Žiadna z takýchto situácií sa však nedá paušalizovať a vždy je potrebné ju individuálne skúmať. Vo vzťahu k najvyššiemu súdu treba mať zároveň na zreteli, že nemá alternatívny súd, ktorý by v prípade vylúčenia jeho sudcov mohol konať a rozhodnúť. Preto najmä pri posudzovaní dôvodu vylúčenia sudcu, ktorý je založený na jeho vzťahu k obhajcovi, treba postupovať zvlášť starostlivo, keďže príliš širokým uplatnením tohto dôvodu by mohol byť ohrozený samotný výkon súdnictva (pozri napr. Bangalórske zásady správania sudcov, hodnota 2 in fine); osobitne, ak podľa § 18 ods. 2 veta prvá zákona o súdoch vo veciach, v ktorých koná najvyšší súd o riadnych opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam Špecializovaného trestného súdu, majú rozhodovať senáty najvyššieho súdu, ktoré sú zložené výlučne zo sudcov, ktorí sú členmi jeho trestnoprávneho kolégia.

V posudzovanom prípade nebol zistený taký vzťah sudcu JUDr. Petra Štífta k sudcovi JUDr. Jurajovi Klimentovi (iný než kolegiálny), ktorý by z objektívneho hľadiska zavdal príčinu na pochybnosť, že si sudca JUDr. Peter Štíft osvojil negatívny postoj sudcu JUDr. Juraja Klimenta k obhajcovi Mgr. Marekovi Parovi. Tento typ pomeru má vo všeobecnosti navyše slabší potenciál vyvolať pochybnosť o nestrannosti sudcu, než ak by napríklad osobou, ktorej sa úkon priamo týka, bol priamy príbuzný kolegu sudcu.

Neprimeraný vzťah sudcu JUDr. Petra Štífta k sudcovi JUDr. Jurajovi Klimentovi alebo obhajcovi Mgr. Marekovi Parovi (v pozitívnom či negatívnom smere), prekračujúci rámec vzájomnej kolegiality, nemožno vyvodzovať z pasivity tohto sudcu v nadväznosti na prejavy sudcu JUDr. Juraja Klimenta, ktoré súviseli s jeho postavením predsedu senátu (výroky počas ústneho odôvodnenia väzobného uznesenia o tzv. „zdvihnutom prste“) alebo naopak, nijako nesúviseli s vykonávaním úkonov trestného konania (vzájomné nezdravenie sa s obhajcom či neprocesné komentovanie kvality ním poskytovanej obhajoby). Zaujatosť sudcu JUDr. Petra Štífta nemožno účinne odvodzovať ani z jeho účasti na postupe a rozhodovaní, s ktorými sa obžalovaní vnútorne nestotožňujú, a to ani v tom prípade, ak z ich iniciatívy došlo k zrušeniu takéhoto rozhodnutia.

Sudca JUDr. Peter Paluda ako svedok v disciplinárnom konaní vedenom na Najvyššom správnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. 32D/16/2023, ktoré sa týkalo riešenia celkom odlišnej otázky, opisoval povahové črty sudcu JUDr. Juraja Klimenta, pričom z jeho vyjadrení nevyplývajú také konkrétne skutočnosti týkajúce sa vzťahu sudcu JUDr. Juraja Klimenta k sudcovi JUDr. Petrovi Štíftovi alebo osobného postoja sudcu JUDr. Petra Štífta k sudcovi JUDr. Jurajovi Klimentovi, ktoré by dostatočne odôvodnili vylúčenie JUDr. Petra Štífta z vykonávania úkonov trestného konania v tejto veci pre niektorý z dôvodov uvedených v § 31 ods. 1 Trestného poriadku.

Ku konaniu vedenému na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Tost 28/2023 a v tejto súvislosti vyjadreniu sudcu JUDr. Juraja Klimenta v zmienenom disciplinárnom konaní sa najvyšší súd už vyjadril (v kontexte námietky zaujatosti podanej prostredníctvom obhajcu Mgr. Mareka Paru za iného obžalovaného v inej trestnej veci aj na sudcu JUDr. Petra Štífta) v uznesení z 11. novembra 2024, sp. zn. 1 TdoVS 7/2024. Najvyšší súd v odôvodnení tohto rozhodnutia uviedol, že z vyjadrenia sudcu JUDr. Juraja Klimenta, že o sťažnosti obžalovaného proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu z 21. septembra 2023, sp. zn. 13T/1/2023, v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Tost 28/2023, rozhodli urýchlene, aby tým predišli „námietkovému kolotoču“, nemožno a priori vyvodiť záver o nepriateľskom vzťahu jednotlivých členov senátu či už k obhajcovi alebo v danom konaní stíhanému obžalovanému, a to už len so zreteľom na predmet konania (rozhodnutie o sťažnosti proti uzneseniu o nevyklúčení sudkyne súdu prvého stupňa) a fakt, že najvyšší súd rozhodol až 14 dní po predložení veci.

Pokiaľ ide o sudcu JUDr. Emila Klemaniča, sťažnostný senát v prvom rade koriguje závery odôvodnení napadnutých uznesení ohľadne jeho zastupovania v konaniach vedených na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Ndt 17/2024, 5 Ndt 18/2024, 5 Ndt 19/2024 a 5 Ndt 20/2024.

V napadnutých uzneseniach sa nesprávnou interpretáciou uznesenia najvyššieho súdu z 21. augusta 2024, sp. zn. 2 TdoVS 2/2024, uvádza, že v dotknutých väzobných veciach sudcu JUDr. Juraja Klimenta zastupuje sudca JUDr. Emil Klemanič z dôvodu čerpania dovolenky od 18. októbra 2024 do 15. novembra 2024. Výrok naposledy označeného uznesenia, podľa ktorého je sudca JUDr. Juraj Kliment vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania vo veci obžalovaného V. C. a spol., v tom čase vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Tost 24/2024, je však nutné vykladať v súlade s jeho odôvodnením a vziať ho na všetky do budúcnosti vedené a na najvyššom súde pod samostatné spisové značky zapisované konania v tej istej veci obžalovaného V. C. a spol., t. j. veci aktuálne vedenej na Špecializovanom trestnom súde aktuálne pod sp. zn. 4T/5/2024, ak existencia už právoplatne vysloveného pomeru sudcu JUDr. Juraja Klimenta k obhajcovi Mgr. Marekovi Parovi bude pretrvávajúca, čo platí aj na konania vedené na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Ndt 17/2024, 5 Ndt 18/2024, 5 Ndt 19/2024 a 5 Ndt 20/2024.

Sťažnostný súd považoval za potrebné osobitne sa vyjadriť k dôvodu zastúpenia sudcu JUDr. Juraja Klimenta, nakoľko v čase jeho rozhodovania (19. novembra 2024) už dovolenku nečerpá. Podľa nesprávne zvoleného výkladu v napadnutom uznesení by totiž pre odpadnutie dôvodu na uskutočnenie zastúpenia mal o oznámenej zaujatosti sudcami JUDr. Petrom Kaňom a JUDr. Janou Kostolanskou rozhodnúť senát v pôvodnom zložení so sudcom JUDr. Jurajom Klimentom (čl. XVI ods. 5 šiesta veta Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2024), resp. by bolo potrebné sa najprv vysporiadať s námietkou zaujatosti, ktorú naňho obžalovaní podali. Z tohto pohľadu by absencia predmetu konania v tomto štádiu nutne vyústila do zrušenia napadnutého uznesenia v časti týkajúcej sa sudcu JUDr. Emila Klemaniča bez ďalšieho.

Čo sa týka samotného dôvodu na vylúčenie sudcu JUDr. Emila Klemaniča, treba uviesť, že rozsudok Špecializovaného trestného súdu zo 16. augusta 2018, sp. zn. PK-1T/17/2018, vydaný senátom, ktorého členom bol aj sudca JUDr. Emil Klemanič, nezakladá pochybnosť o jeho nezaujatosti z dôvodu predčasne vyslovených záverov o vine obžalovaných V. C. a V. C. v tejto trestnej veci.

Pochybnosť o nezaujatosti sudcu z dôvodu jeho účasti na vydaní rozsudku obsahujúcom informácie o účasti na spáchaní trestnej činnosti osobou, ktorá je za rovnakú trestnú činnosť neskôr súdená tým istým sudcom, je totiž spôsobiteľ rozptýliť, ak: (i) uvedenie tejto osoby bolo nevyhnutné pre kvalifikáciu trestnej zodpovednosti skôr súdenej osoby a (ii) z jeho výrokovej časti alebo odôvodnenia je zrejmé, že ide o osobu ktorá je len obvinená a stíhaná v samostatnom trestnom konaní, resp. iné vysvetlenie v tom zmysle, že jej vina ešte nebola právoplatne preukázaná (pozri napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva z 27. februára 2014 vo veci Karaman proti Nemecku, sťažnosť č. 17103/10, bod 68.; z 25. novembra 2021 vo veci Mucha proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 63703/19, body 57. až 58 a 61, alebo z 15. februára 2024 vo veci Krátky proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35025/20, bod 17.).

Naposledy uvedeným rozsudkom Špecializovaného trestného súdu bola schvaľovaná dohoda o vine a treste medzi prokurátorom a obvineným B. C., ktorý bol týmto rozsudkom odsúdený (zjednodušene povedané) v bode 1/ za činnosť pre zločineckú skupinu, ktorú mali viesť obaja obžalovaní, a v bode 2/ za rôzne formy dispozície s psychotropnou látkou a prekursorom v súvislosti s činnosťou pre túto zločineckú skupinu. Pokiaľ ide o slovné formulácie použité v tomto rozsudku, z jeho úvodnej časti i odôvodnenia je zrejmé, že sa týka výlučne obvineného B. C., čo celkom potvrdzuje, a teda akúkoľvek pochybnosť v tomto smere vyvracia, výroková časť rozsudku pri prvej zmienke o obžalovaných v skutku 1/, v ktorej sa uvádza, že títo sú stíhaní v inom konaní, v ktorom bude samostatne rozhodované o ich vine.

K nevyhnutnosti uvedenia osôb obžalovaných v skoršom rozsudku Špecializovaného trestného súdu zo 16. augusta 2018, sp. zn. PK-1T/17/2018, sa adekvátne vyjadril najvyšší súd už v napadnutom rozhodnutí (tretej vete posledného odseku na s. 11), a preto neobstojí tvrdenie, že tomuto aspektu nebola venovaná žiadna pozornosť. K rovnakému záveru, berúc do úvahy v podstate podobný až totožný spôsob formulovania skutkových zistení vrátane ucelenej štruktúry zločineckej skupiny (s nevyhnutnými zmenami) v naposledy označenom rozsudku a v rozsudku Špecializovaného trestného súdu z 8. januára 2019, sp. zn. BB-4T/36/2018, ktorým bola v tejto trestnej veci schválená dohoda o vine a treste s obžalovaným Z. G., pritom dospel aj Európsky súd pre ľudské práva v 15. bode rozsudku z 15. februára 2024 vo veci Krátky proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 35025/20.

Sťažnostný senát sa nestotožňuje ani s názorom, podľa ktorého je pre zachovanie zdania nezaujatosti sudcu nutné v súdnom rozhodnutí uviesť výslovnú poznámku o prezumpcii nevinnej tretej osoby - potenciálne stíhanej za identickú trestnú činnosť, pri jej každom spomenutí. Obžalovaní túto požiadavku neprimerane odvodzujú zo 46. bodu rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 5. septembra 2019, č. C-377/18, z ktorého vyplýva „len“ toľko, aby sa žiadna časť rozhodnutia nemohla chápať ako predčasné potvrdenie viny, opomínajúc prvú časť tohto bodu, ktorý zdôrazňuje potrebu skúmania súdneho rozhodnutia a jeho odôvodnenia ako celku. Ako už bolo uvedené v tomto uznesení, žiadna časť rozsudku Špecializovaného trestného súdu zo 16. augusta 2018, sp. zn. PK-1T/17/2018, nezakladá rozumnú pochybnosť o porušení prezumpcie nevinnej obžalovaných. Informácia o obžalovaných v skutku 1/, že sú stíhaní v inom konaní, v ktorom bude samostatne rozhodované o ich vine, je dostatočná a logicky pokrýva aj vecne nadväzujúci skutok 2/, na ktorého spáchaní sa podľa tam uvedených zistení mali tiež zúčastniť. Nároky obžalovaných na formuláciu skutkových zistení sú v tomto smere čisto formalistické a viedli by iba k zneprehľadneniu popisu dotknutých skutkov.

Sťažnostný senát v súlade s vyššie uvedenými kritériami posudzovania nezaujatosti sudcu z dôvodu jeho účasti na skoršom rozhodovaní (pre nadbytočnosť) nevenoval bližšiu pozornosť námietkam obžalovaných, ktoré sa týkali postupu predchádzajúcemu vydaniu rozsudku Špecializovaného trestného súdu zo 16. augusta 2018, sp. zn. PK-1T/17/2018.

Toto rozhodnutie bolo prijaté jednomyseľne.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.